

MARZENA STROJEK-FILUS

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

PRAWA UDZIAŁOWCÓW MNIejszościowych W SKONSOLIDOWANYM SPRAWOZDANIU FINANSOWYM

Wprowadzenie

W krajach o rozwiniętych rynkach kapitałowych wiele podmiotów gospodarczych funkcjonuje w ramach struktur holdingowych, czego szczególnym przypadkiem jest grupa kapitałowa. Jednostki gospodarcze tworzące grupę kapitałową oddziałują na siebie przez sprawowanie bezpośrednio lub pośrednio kontroli nad inną jednostką. Prawa własności jednostki dominującej (również szczebla pośredniego) do majątku i wyniku jednostek zależnych prezentuje skonsolidowane sprawozdanie finansowe. Na obrzeżach tego zbioru informacji pojawiają się dane o udziałach pozostałych udziałowców w jednostkach zależnych – udziałowcach mniejszościowych. W praktyce gospodarczej pojawiają się często wątpliwości co do prawidłowej interpretacji tych danych, ze względu na częste zmiany regulacji prawnych dotyczących zasad wyceny, i prezentacji praw udziałowców mniejszościowych. Problem ten jest szczególnie istotny ze względu na rozbieżności w wykazywaniu i wycenie udziałów mniejszościowych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym sporządzonym na podstawie Ustawy o rachunkowości oraz Międzynarodowych Standardów Rachunkowości.

Celem opracowania jest analiza zasad i metod wyceny udziałów mniejszościowych oraz sposobu prezentacji skutków praw mniejszościowych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Celem pomocniczym jest wykazanie i ocena rozbieżności w rozwiązaniach polskiego i międzynarodowego prawa bilansowego w zakresie odnoszącym się do praw mniejszościowych.

1. Istota kapitałów mniejszościowych

W wyniku nabywania przez jednostki gospodarcze udziałów (akcji) w innych jednostkach tworzą się struktury holdingowe. W zależności od liczby nabytych udziałów i wynikających z nich praw tworzą się określone relacje kapitałowe pomiędzy jednostką nabywającą udziały i jednostką, w której udziały zostały nabyte. Jeżeli jednostka nabywająca w efekcie takiej transakcji lub większej liczby transakcji (tzw. etapowego nabycia) uzyska kontrolę nad inną jednostką – zależną, tworzy się nowy podmiot gospodarczy określany jako grupa kapitałowa. Jednostka kontrolująca – dominująca może posiadać 100 % udziałów w kapitale podstawowym jednostki zależnej lub mniejszą, niż 100 %, liczbę udziałów. W tym drugim wypadku w powstałych relacjach kapitałowych uczestniczą pozostali udziałowcy jednostki zależnej¹. Z praktyki gospodarczej wynika, że najczęściej suma pozostałych udziałów jest mniejsza niż 50 %, w związku z czym właściciele tych udziałów są określani jako udziałowcy mniejszościowi. Jednak mogą również wystąpić przypadki, w których jednostka dominująca posiadając (bezpośrednio i pośrednio) nawet mniej niż 50 % udziałów, może skutecznie kontrolować drugi podmiot. W takim wypadku suma udziałów należących do pozostałych udziałowców stanowi arytmetyczną większość. W dotychczas obowiązującym prawie bilansowym (polskim i międzynarodowym) wartość tych udziałów określana była jako kapitał mniejszościowy lub udziały mniejszościowe. Zgodnie z art. 3 Ustawy o rachunkowości² (Uor), kapitały mniejszości są tą częścią aktywów netto jednostki zależnej, objętą skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym, która należy do udziałowców innych, niż jednostki grupy kapitałowej.

W obowiązującej do 1 lipca 2009 wersji Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej/Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (MSSF/MSR) przez udziały mniejszościowe należało rozumieć tę część wyniku i aktywów netto jednostki zależnej, która przypada na udziały kapitałowe nienależące do jednostki dominującej bezpośrednio lub za pośrednictwem jednostek zależnych.

Przytoczone definicje zawierają odniesienie do wartości aktywów netto jednostki zależnej przypadających pozostałym (poza jednostkami grupy kapitałowej) udziałowcom. Definicja według MSSF 3 „Połączenia jednostek” jest poszerzona o odniesienie do wyniku finansowego. Jednak przyjmując, że wynik finansowy okresu jest częścią aktywów netto jednostki, można uznać, że definicje są ze sobą zbieżne.

¹ R. Hussey, M. Bishop: *Corporate Reports*. T.J. Press Ltd., Cornwall 1993, s. 36.

² Ustawa z dnia 29 września 1994 r., DzU Nr 121, poz. 591; tekst jednolity z dnia 2 września 2009 r., DzU Nr 152, poz. 1223.

Jedną ze zmian wprowadzonych do MSSF ³ była nowelizacja określenia „udziały mniejszościowe” na „udziały niekontrolujące”. Uzasadnieniem tego mogą być sytuacje, w których jednostka może sprawować kontrolę nad inną jednostką, mimo że nie posiada udziałów większościowych. Tworzy się zatem podział na udziały dające kontrolę i niedające kontroli (niekontrolujące). Z drugiej jednak, strony określenie to może wprowadzić w błąd użytkownika sprawozdania, ponieważ w relacji stowarzyszenia i współkontroli też można uznać udziały jednej ze stron tych relacji za niekontrolujące. Termin ten wydaje się nie być jednoznacznie przyporządkowany do relacji kontroli, w przeciwieństwie do określenia „udziały mniejszościowe”.

Zgodnie ze zaktualizowanym MSR 27 „Jednostkowe i skonsolidowane sprawozdanie finansowe” udział niekontrolujący jest to kapitał jednostki zależnej, którego nie można przyporządkować bezpośrednio lub pośrednio do jednostki dominującej. Odniesienie tego udziału nie do wyniku finansowego i aktywów netto jednostki zależnej, a właśnie do poziomu jej kapitału własnego rozszerza prawa udziałowców mniejszościowych. Mogą bowiem wystąpić sytuacje, w których pewne instrumenty kapitałowe nie zapewniają w danym momencie ich posiadaczowi prawa do części aktywów netto i wyniku finansowego jednostki zależnej, a zatem nie mogą być uznane za udziały mniejszości na potrzeby sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Mogą natomiast odpowiadać definicji udziałów niekontrolujących. W publikacjach wymieniane są, między innymi, następujące przykłady takich instrumentów:

- opcje lub warranty na akcje jednostki zależnej,
- składnik kapitałowy instrumentu złożonego,
- płatności w za pomocą akcji jednostki zależnej⁴.

2. Udziały mniejszościowe w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów w sprawie szczegółowych zasad sporządzania przez jednostki inne niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji skonsolidowanych sprawozdań finansowych grup kapitałowych (zwanym dalej Rozporządzeniem)⁵, jeżeli udziały w jednostkach grupy kapita-

³ Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 1126/2008 z dnia 3 listopada 2008 r. przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady.

Rozporządzenie Komisji (WE) nr 495/2009 z dnia 3 czerwca 2009 zmieniające rozporządzenie nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do MSSF 3, tłumaczenie: WWW.mf.gov.pl

⁴ Deloitte, Biuletyn MSSF, wydanie 04/2010, kwiecień 2010.

⁵ DzU z 2009 r. Nr 169.

łowej objętych kręgiem konsolidacyjnym posiadają również udziałowcy inni, niż te jednostki, to należy, po uwzględnieniu udziału w wyniku finansowym udziałowców uprzywilejowanych, odpowiednio do proporcji posiadanych udziałów, wykazać wynikające z prawa własności udziały większości.

We wzorze skonsolidowanego sprawozdania finansowego stanowiącym załącznik do Rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad sporządzania przez jednostki inne niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji skonsolidowanych sprawozdań finansowych grup kapitałowych⁶ kapitał mniejszości jest wykazany jako odrębna pozycja:

- pasywów II. „Kapitał mniejszości” w skonsolidowanym bilansie,
- „Zyski (straty) mniejszości” - w skonsolidowanym rachunku zysków i strat (zyski i straty przypadające na inne jednostki niż wchodzące w skład grupy).

W skonsolidowanym rachunku przepływów pieniężnych, sporządzonym metodą pośrednią, należy wykazać zyski i straty mniejszości w przepływach pieniężnych netto z działalności operacyjnej⁷.

Należy podkreślić, że w pozostałych elementach skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie ma odniesień do praw własności udziałowców mniejszościowych. Informacji o wycenie kapitału mniejszościowego należałoby w szczególności oczekiwać, w informacji dodatkowej – szczegółowych informacjach i objaśnieniach. Zakres informacji o udziałach mniejszościowych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym sporządzonym według Ustawy o rachunkowości i Rozporządzenia jest minimalny, również z punktu widzenia ochrony interesów udziałowców mniejszościowych.

MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” nie określa kolejności ani wzoru sprawozdania finansowego, według którego pozycje powinny być prezentowane. Jednostka stosująca MSR/MSSF sama przyjmuje określoną postać tych sprawozdań, ale ma obowiązek dochować wszystkie wskazane w MSR wymogi, dotyczące zakresu prezentowanej informacji. Standardy nie narzucają również stopnia szczegółowości prezentowanych informacji. Problem istotności szerzej wyjaśnia MSR 8 „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów”. Zgodnie z tym standardem w sprawozdaniu finansowym prezentuje się oddzielnie każdą istotną kategorię podobnych pozycji, których charakter lub funkcja są odmienne.

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym sporządzonym zgodnie z MSR/MSSF udziały niekontrolujące są wykazywane w ramach kapitałów własnych grupy kapitałowej. Według MSR 27 istniejący na dzień bilansowy udział niekontrolujący obowiązkowo ma być wykazywany w skonsolidowanym sprawozdaniu z całkowitych dochodów w ramach kapitałów własnych grupy

⁶ DzU Nr 169 z 2009 r.

⁷ *Konsolidacja sprawozdań finansowych*, red. H. Buk, Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2010, s. 46.

kapitałowej, czyli wartość tego kapitału powiększa kapitał własny grupy kapitałowej w układzie:

- pasywa: Kapitał własny, w tym udział niekontrolujący

W sprawozdaniu z całkowitych skonsolidowanych dochodów należy wykazać w ramach pozycji „Całkowite dochody ogółem” podział na:

- udziałowców jednostki dominującej,
- udziały niekontrolujące.

Taka prezentacja wartości udziałów mniejszościowych może być dla użytkownika sprawozdania finansowego trudna do interpretacji. Z punktu widzenia kryterium własności, kapitał udziałowców mniejszościowych jest dla grupy kapitałowej kapitałem obcym. Z drugiej strony, ze względu na zasadę przewagi ekonomicznej nad formą prawną, ten kapitał również „służy” grupie kapitałowej. Dowodem i przejawem tej zależności jest obowiązek wykazania w aktywach bilansu wszystkich kontrolowanych przez jednostkę zasobów majątkowych, które mają wiarygodnie określoną wartość i które spowodują wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych bez względu na ich własność lub współwłasność. Ze względu na wykazywanie udziałów niekontrolujących w kapitałach własnych grupy należy również uwzględnić tę pozycję w skonsolidowanym sprawozdaniu ze zmian w kapitale własnym.

W skonsolidowanym sprawozdaniu ze zmian w kapitale własnym należy uwzględnić dane dotyczące kapitału mniejszościowego jako pozycji kapitałów własnych w układzie przyjętym dla pozostałych elementów kapitałów własnych. Przykładowy układ może mieć następującą postać:

I. Stan na 1 stycznia XX r.

Całkowite dochody ogółem za rok obrotowy na 31.12.XX r.

Dywidendy dla akcjonariuszy z podziału zysku za lata wcześniejsze (wartość ujemna)

Zmiany w strukturze organizacyjnej grupy kapitałowej

II. Stan na 31.12.XX r.⁸

W pozycji „Zmiany w strukturze organizacyjnej grupy kapitałowej” należy wykazać skutki zbycia przez jednostkę dominującą lub jednostki zależne objęte kręgiem konsolidacyjnym udziałów na rzecz udziałowców mniejszościowych lub odkupienia od nich udziałów i w konsekwencji - wzmocnienia kontroli. Skutki takich transakcji bezpośrednio wpływają na wartość wykazanych udziałów niekontrolujących i pozostałej części kapitałów własnych przypadających jednostce dominującej. Zgodnie ze zmianami w MSSF 3 wszelkie zmiany w strukturze kapitałowej grupy spowodowane dokupieniem przez jednostkę dominującą (bezpośrednio lub pośrednio) udziałów od udziałowców niekontrolujących należy traktować jako transakcję z pozostałymi właścicielami. Skutki takiego nabycia udziałów należy wykazać wyłącznie jako korektę w kapitałach

⁸ Na podstawie www.raportroczny.lotos.pl

własnych z pominięciem rachunku zysków i strat. W przypadku zbycia udziałów z zachowaniem kontroli nad jednostką zależną również należy rozdzielić powstałą różnicę pomiędzy właścicielami z przypisaniem wartości do kapitału udziałowców niekontrolujących.

Kolejnym sprawozdaniem, w którym są prezentowane informacje o udziałach niekontrolujących, jest informacja dodatkowa – dodatkowe informacje i objaśnienia. Jedną z not objaśniających do bilansu jest w całości poświęcona prawom udziałowców niekontrolujących. W tej części sprawozdania należy w szczególności wykazać udział wyniku jednostek zależnych, w pozostałych całkowitych dochodach.

Istotne znaczenie ma informacja o zmianach w strukturze udziałowców niekontrolujących w jednostkach zależnych. Udziałowcy niekontrolujący mogą bowiem zbyć swoje udziały na rzecz innych podmiotów spoza grupy kapitałowej. Informacją uzupełniającą do wykazanej wartości udziałów niekontrolujących są dane dotyczące wypłaconych dywidend w danym okresie⁹.

Z porównania zakresu informacyjnego skonsolidowanego sprawozdania finansowego, sporządzonego według Uor oraz według MSR/MSSF, wynika wniosek, iż skonsolidowane sprawozdanie sporządzone zgodnie z MSR/MSSF zawiera znacznie szerszy zestaw danych dotyczących wartości, zmian (oraz przyczyn tych zmian) w tej wartości oraz struktury udziałów mniejszościowych. Konsekwencją prezentacji wartości udziałów niekontrolujących, jako pozycji kapitałów własnych pasywów w skonsolidowanym sprawozdaniu, jest ich uwzględnienie w skonsolidowanym sprawozdaniu ze zmian w kapitale własnym oraz obszerna informacja charakteryzująca te udziały.

W świetle wykazanych różnic pomiędzy rozwiązaniami Uor oraz Rozporządzenia i MSR/MSSF powstaje problem prawidłowej interpretacji wielkości udziałów mniejszościowych. Wykazywanie udziałów mniejszościowych w skonsolidowanym bilansie/ skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej jest skutkiem obowiązku prezentacji przez jednostkę dominującą w skonsolidowanych aktywach wszystkich kontrolowanych przez nią (bezpośrednio lub pośrednio) zasobów majątkowych¹⁰. Jeżeli jednostka dominująca posiada np. 90 % udziałów w innej jednostce, kontroluje 100 % jej aktywów. Ma zatem obowiązek wykazania w skonsolidowanych aktywach wszystkich aktywów tej jednostki. W skonsolidowanych źródłach finansowania aktywów należy przedstawić tę część kapitałów, która prawnie należy do innych udziałowców. Wykazanie ich poza kapitałami własnymi (rozwiązanie według Uor i Rozporządze-

⁹ Wypłacenie dywidendy skutkuje obniżeniem wartości kapitału własnego, w tym przypadającego na udziałowców mniejszościowych.

¹⁰ Definicja aktywów według ustawy o rachunkowości jest zgodna z definicją według MSR. Zgodnie z nią „aktywa są to kontrolowane przez jednostkę zasoby majątkowe o wiarygodnie określonej wartości, powstałe w wyniku zdarzeń przeszłych, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych”.

nia), może być odczytane jako brak nad nimi kontroli ze strony jednostki dominującej. Kapitał własny grupy kapitałowej oraz kapitał należący prawnie do udziałowców mniejszościowych są ze sobą ściśle powiązane. Druga z wymienionych wielkości jest całkowicie zależna od polityki operacyjnej, finansowej oraz przyjętej strategii przez jednostkę dominującą. Wszystkie ich skutki zarówno pozytywne, jak i negatywne, zmieniają lub mogą zmienić wartość udziałów mniejszościowych. Z tego względu wykazywanie kapitału przypisanego tym udziałom w kapitałach własnych grupy kapitałowej wydaje się w pełni uzasadnione.

3. Metoda wyceny udziałów mniejszościowych/niekontrolujących a wartość firmy

Z zasad ustalania wartości firmy zawartych w UoR i MSR/MSSF (w wersji obowiązującej do końca czerwca 2009 r.) wynika wniosek, że jest to wyłącznie ta część wartości firmy, która odpowiada udziałom jednostki przejmującej, a w wypadku grupy kapitałowej jednostki dominującej. Jest to więc rozwiązanie zgodne z koncepcją podmiotu dominującego i rozszerzonego podmiotu dominującego¹¹.

Zgodnie z obowiązującymi rozwiązaniami MSR/MSSF należy uwzględnić całą wartość firmy, a więc jej część przypadającą na jednostkę przejmującą oraz część przypadającą na udziały niekontrolowane przez nią. Jest to rozwiązanie zgodne z koncepcją podmiotu gospodarczego.

Omówione różnice prezentuje tabela 1.

Tabela 1

Wartość firmy jako różnica konsolidacyjna w Ustawie o rachunkowości oraz w MSR/MSSF

Ustawa o rachunkowości	MSR/MSSF
Koncepcja rozszerzonego podmiotu dominującego	Koncepcja rozszerzonego podmiotu dominującego lub koncepcja podmiotu gospodarczego
Wykazywana jest wyłącznie wartość firmy przypadająca na udziały jednostki dominującej	1. Wykazywana jest wyłącznie wartość firmy przypadająca na udziały jednostki dominującej lub 2. Wykazywana jest cała wartość firmy – w części przypadającej na udziały jednostki dominującej oraz w części przypadającej na udziały niekontrolujące.

Źródło: opracowanie na podstawie: Ustawy o rachunkowości oraz MSR/MSSF.

Zgodnie z przepisami MSSF 3, wartość firmy jest ustalana według algorytmu przedstawionego na rysunku 1.

¹¹ R. Ignatowski: *Przewodnik po konsolidacji sprawozdań finansowych*. ODDK, Warszawa 2003, s.43.

Przekazana zapłata (Z)
+
Wartość niekontrolowanych udziałów w jednostce przejmowanej (U)
+
Wartość udziału w kapitale jednostki przejmowanej, należącego do jednostki przejmującej, jeżeli połączenie realizowane jest etapami (UK)
-
Wartość netto zidentyfikowanych nabytych aktywów i przejętych zobowiązań (AN)
=
Wartość firmy-goodwill (G) lub zysk z okazijnego nabycia (P)

Rys. 1. Ustalanie wartości firmy lub zysku na nabyciu okazjonalnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie MSSF 3

Wartość firmy wystąpi, jeżeli:

$$Z + U + UK > AN.$$

Można ją przedstawić za pomocą następującego wzoru:

$$G = Z + U + UK - AN.$$

Za okazjone nabycie uznaje się nabycie, w którym wartość godziwa netto możliwych do zidentyfikowania aktywów, przejętych zobowiązań jest większa od sumy przekazanej zapłaty (ceny nabycia) i wartości niekontrolowanych udziałów w jednostce przejmowanej.

Zgodnie z MSSF 3 można dokonać wyceny udziałów niekontrolujących za pomocą dwóch metod:

- wyceny proporcjonalnej,
- wyceny w wartości godziwej.

Jednostka przejmująca może dla każdego połączenia (przejęcia) wybrać różne metody. W tym celu należy :

- wycenić w wartości godziwej możliwe do zidentyfikowania nabyte aktywa, przejęte zobowiązania,
- wykazać wartość firmy lub zysk z okazijnego nabycia.

Zgodnie z metodą wyceny udziałów niekontrolujących według wartości godziwej należy przyjąć za podstawę jej ustalenia wartość rynkową, jeżeli istnieje aktywny rynek lub przez odniesienie do wartości udziałów kontrolujących, z uwzględnieniem dyskonta albo z zastosowaniem innych metod wyceny, jeżeli ustalenie wartości godziwej nie może być wiarygodne. Należy podkreślić, że w każdej z innych technik wyceny, poza wartością ustaloną na podstawie aktywnego rynku, mogą być ustalone wielkości tylko do pewnego stopnia weryfikowalne.

W sytuacji, gdy występuje ujemna różnica pomiędzy przekazaną przez jednostkę nabywającą udziały zapłatą a wartością godziwą zidentyfikowanych aktywów i zobowiązań jednostki nabywanej, należy wykazać ją w całości jako zysk z okazijnego nabycia i powiększyć o tę wartość przychody okresu.

W związku z tym w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym nie jest wykazywana ujemna wartość firmy.

Przedstawione problemy ilustruje poniższy przykład liczbowy.

Założenia do przykładu

Jednostka A nabyła 70 % udziałów w jednostce B płacąc za nie 800 000 zł. Wartość rynkowa jednostki ustalona przez jednostkę A wynosi 900 000 zł. Godziwa wartość zidentyfikowanych na dzień przejęcia nabytych aktywów jednostki B wynosi 900 000 zł, a przejęte zobowiązania 200 000 zł.

Rozwiązanie (w zł)

Aktywa netto jednostki B = 900 000 – 200 000 = 700 000

Przekazana zapłata = 800 000

Wariant 1

Wycena udziałów niekontrolowanych przez jednostkę A w jednostce B według metody proporcjonalnej

Udziały niekontrolujące = 30 % x 700 000 = 210 000

Wartość firmy = 800 000 + 210 000 – 700 000 = 310 000

Wartość firmy przypisana jednostce A wynosi 70 % z 310 000 zł, a więc 217 000 zł. Wartość firmy odnoszona do udziałowców niesprawujących kontroli stanowi pozostałą część wartości firmy, czyli 93 000 zł (30 % z 310 000 zł).

Wariant 2

Wycena udziałów niekontrolowanych przez jednostkę A w jednostce B według metody wartości godziwej

Udziały niekontrolujące = 30 % x 900 000 = 270 000

Wartość firmy = 800 000 + 270 000 – 700 000 = 370 000

W ustalonej wartości firmy na jednostkę A przypada 259 000 zł (70% z 370 000 zł), 111 000 zł (30% z 370 000 zł) na udziałowców niesprawujących kontroli.

Na podstawie wyników uzyskanych w przykładzie można zauważyć, że wybór metody wyceny udziałów niekontrolujących ma bezpośredni wpływ na wartość firmy. W każdym z dopuszczonych w MSSF 3 wariantów uzyskano inną kwotę.

Uwagi końcowe

Wartość firmy, jako różnica konsolidacyjna, może stanowić jeden z głównych składników aktywów grupy kapitałowej ujawnionych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Od jej wielkości i sposobu przeprowadzenia testu na utratę wartości w istotnym stopniu może zależeć wynik grupy kapitałowej ze względu na odpisy z tytułu utraty wartości firmy. Na poziom wartości firmy bezpośrednio wpływa wybór metody wyceny udziałów niekontrolujących. Z punktu widzenia zachowania odpowiedniej jakości sprawozdania finansowego dopuszczenie wyceny tych udziałów w MSR/MSSF dwóch metod, może

budzić wątpliwości, ponieważ zastosowanie tych metod daje różne rezultaty. Zróżnicowanie w skutek tego prezentowanej wartości udziałów niekontrolujących może podważać obiektywność danych sprawozdawczych (która wartość jest bardziej rzetelna?) oraz wpływać na inne wielkości prezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Przeprowadzona w niniejszym opracowaniu analiza zakresu zawartych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym informacji, dotyczących praw udziałowców mniejszościowych / niekontrolujących wskazuje, że znacznie więcej tych danych zawiera skonsolidowane sprawozdanie finansowe sporządzone zgodnie z MSR/MSSF, chociaż w tym wypadku mogą pojawić się problemy dotyczące prawidłowej interpretacji danych. Samo pojęcie „udziały niekontrolujące” może być błędnie kojarzone z relacjami współkontroli lub nawet stowarzyszenia. Wydaje się więc uzasadnione odniesienie w obowiązującym prawie pojęcia „udziały niekontrolujące” wyłącznie do relacji kontroli.

Literatura

- Deloitte, Biuletyn MSSF, wydanie 04/2010, kwiecień 2010.
- Hussey R., Bishop M.: *Corporate Reports*. T.J. Press Ltd., Cornwall 1993.
- Ignatowski R.: *Przewodnik po konsolidacji sprawozdań finansowych*, ODDK, Gdańsk 2003.
- Konsolidacja sprawozdań finansowych*, red. H. Buk, Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2010.
- Sterowanie kosztami w zakładach opieki zdrowotnej*. Red. M. Hass-Symotiuk. Szczecin, 2005.
- Strojek M.: *Sprawozdawczość finansowa*, w: *Rachunkowość finansowa z uwzględnieniem MSSF*, red. Zb. Messner, PWN, Warszawa 2005.
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 494/2009 z dnia 3 czerwca 2009 r. zmieniające rozporządzenie nr 1126/2008 przyjmujące określone MSR zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do MSR 27.
- Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 1126/2008 z dnia 3 listopada 2008 r. przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady.
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 495/2009 z dnia 3 czerwca 2009 zmieniające rozporządzenie nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do MSSF 3, tłumaczenie: www.mf.gov.pl.
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 25 września 2009 r. w sprawie szczególnych zasad sporządzania przez jednostki inne niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji skonsolidowanych sprawozdań finansowych grup kapitałowych, DzU z 2009 r. Nr 163, poz. 1327.
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r., DzU Nr 121, poz. 591; tekst jednolity z dnia 2 września 2009 r., DzU Nr 152, poz. 1223.
- www.raportroczny.lotos.pl

*dr Marzena Strojek-Filus
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Katedra Rachunkowości
Ul. Bogucicka 3
Katowice,
marzena.strojek@ue.katowice.pl*

**THE RIGHTS OF MINORITY INTERESTS OF SHAREHOLDERS
IN THE CONSOLIDATED FINANCIAL STATEMENT**

Summary

Information about minority interests is one of the more important informations presented in the consolidated financial report. The range of this dates is different in the Polish and International Accounting Standards. An indication and evaluation of informations and the kind of there presentation is the main purpose of this paper. The purpose is also analysis of the results of applaing different methods of valuation of minority interests – non-controlling interests - concered with the goodwill on consolidation, presenting in the consolidated financial statement.

Translated by Marzena Strojek-Filus

